

The image shows the interior of a grand, ornate theater. The ceiling is a large, golden dome with a central chandelier. The walls are red with gold accents, and the seats are red. The text is overlaid on the center of the image.

Ιστορία Θεάτρου

Κατερίνα Θεοδωροπούλου

Κων/νος Κορέλης

Ιωάννα Μπετχαβέ

Ορισμός

- Το θέατρο ετυμολογικά προέρχεται από το ρήμα θεῶμαι, που σημαίνει βλέπω, παρατηρώ. Είναι η δραματική τέχνη που ακολουθεί ορισμένες συμβάσεις και αναπαριστά μπροστά σε κοινό μια σειρά γεγονότων με τη χρήση ηθοποιών που μιλούν και δρουν. Είναι επίσης το κτίριο, η αίθουσα ή η κατασκευή που προορίζεται για θεατρικές παραστάσεις.

Ιστορική εξέλιξη του θεάτρου

- Δημιουργήθηκε για πρώτη φορά στην Αρχαία Αθήνα, σαν μια εξέλιξη του διθυράμβου. Οι πρώτες μορφές του θεάτρου σε όλη τη διάρκεια της ελληνικής αρχαιότητας ήταν η τραγωδία, η κωμωδία και το σατυρικό δράμα. Οι απαρχές του δυτικού δράματος ανιχνεύονται στην πανηγυρική μουσική του 6ου αιώνα π.Χ. στην Αττική, και κυρίως στην πόλη κράτος της Αθήνας. Παρόλο που τα στοιχεία της περιόδου αυτής είναι ανεπαρκή, φαίνεται ότι ο ποιητής Θέσπις είχε αναπτύξει μια νέα μουσική μορφή στην οποία υποδυόταν έναν χαρακτήρα και απασχολούσε μια χορωδία από τραγουδιστές και χορευτές μέσω του διαλόγου. Αργότερα, στο Αρχαίο ελληνικό θέατρο πρωταγωνιστούσαν μονάχα άντρες και ακόμη και σε γυναικείους ρόλους ντύνονταν οι ίδιοι γυναίκες.

Θέατρο στο μεσαίωνα

- Το μεσαιωνικό δράμα όταν προέκυψε εκατοντάδες χρόνια αργότερα, ήταν μια νέα δημιουργία και όχι μια αναγέννηση, με το δράμα των παλαιότερων εποχών να μην έχει σχεδόν καμία επίδραση σε αυτό. Ο λόγος για αυτή τη δημιουργία προήλθε από έναν φορέα που είχε παραδοσιακά αντιτίθεται σε κάθε μορφή θεάτρου: τη χριστιανική εκκλησία. Στη λειτουργία του Πάσχα, και αργότερα των Χριστουγέννων, κομμάτια τραγουδιστών διαλόγων παρεμβάλλονταν στη λειτουργία. Ιερείς, μεταμφιεσμένοι σε βιβλικές μορφές, λειτουργούσαν σε μικροσκοπικές σκηνές με ιστορίες από τις Γραφές. Κοσμικά στοιχεία παρεισέφρησαν στις παραστάσεις αυτές, ενώ άρχισαν να εμφανίζονται σιγά σιγά και επαγγελματίες συγγραφείς, κυρίως στην Αγγλία και τη Γαλλία, που άρχισαν τη μαζική γραφή έργων που ανέβαιναν σε αυτοσχέδιες σκηνές και συχνά προκαλούσαν τους θεατές λόγω της πρωτότυπης και τολμηρής θεματολογίας.

Σαίξπηρ

- Ο Ουίλλιαμ Σαίξπηρ (αγγλικά: William Shakespeare, Απρίλιος 1564 - 3 Μαΐου 1616) γνωστός παλαιότερα στην ελληνική βιβλιογραφία ως Σαιξπήρος, Σαικσπέιρος, ή Σακεσπήρος ήταν Άγγλος ποιητής και θεατρικός συγγραφέας. Θεωρείται ευρέως ως ο σημαντικότερος συγγραφέας που έγραψε στην αγγλική γλώσσα και ένας από τους σημαντικότερους δραματουργούς παγκοσμίως. Συχνά αποκαλείται εθνικός ποιητής της Αγγλίας και «Βάρδος του Έιβον». Τα σωζόμενα έργα του, συμπεριλαμβανομένων και ορισμένων συνεργασιών, αποτελούνται από περίπου 38 θεατρικά έργα, 154 σονέτα, δύο μεγάλα αφηγηματικά ποιήματα και πολλά άλλα ποιήματα. Τα έργα του έχουν μεταφραστεί στις περισσότερες γλώσσες του κόσμου και ερμηνεύονται περισσότερο συχνά από τα έργα οποιουδήποτε άλλου θεατρικού συγγραφέα.

Κρητικό θέατρο

- Με τον όρο κρητικό θέατρο εννοείται το σύνολο των θεατρικών δρώμενων στην Κρήτη από τον 13ο έως τον 17ο αιώνα. Η υπό ενετική κυριαρχία Κρήτη δέχθηκε σημαντικές επιδράσεις από τη δυτική κουλτούρα σε όλους τους τομείς της ζωής της, καλλιτεχνικούς και μη. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το κρητικό θέατρο αποτέλεσε δημιούργημα μιας καλλιεργημένης άρχουσας τάξης που είχε άμεση επαφή με την ιταλική Αναγέννηση. Η συγκεκριμένη τάξη παρακολουθούσε από κοντά τις εξελίξεις στον τομέα των αισθητικών και θεατρικών τάσεων της εποχής. Με αυτόν τον τρόπο κατόρθωσε το κρητικό θέατρο να αφομοιώσει δημιουργικά τα θεατρικά διδάγματα της Ευρώπης -ιδιαιτέρα της Ιταλίας- στη διάρκεια της Ενετοκρατίας (1211 – 1669) και άντλησε από εκεί τις φόρμες και τα πρότυπά του. Όλα τα είδη του θεάτρου που ευδοκίμούσαν στον ευρωπαϊκό χώρο πέρασαν στην Κρήτη, όχι όμως ως στείρα μίμηση, αλλά ως πλήρης αισθητική μετουσίωση στη μορφή και στο περιεχόμενο.

Επτανησιακό Θέατρο

- Με τον όρο επτανησιακό θέατρο εννοείται η θεατρική παραγωγή των Επτανήσων από τον 16ο έως τις αρχές περίπου του 20ου αιώνα. Σύμφωνα με τις υπάρχουσες ιστορικές πηγές μετά την κατάληψη του Χάνδακα από τους Τούρκους το 1669, όλη η καλλιτεχνική δημιουργία του κρητικού θεάτρου μεταφέρθηκε μέσω της μετακίνησης των Κρητών προσφύγων στα Επτάνησα. Ως κληρονόμοι τούτης της πολιτιστικής-θεατρικής κληρονομιάς στο Ιόνιο, οι θεατρικοί συγγραφείς των Επτανήσων αντέγραψαν αρχικά όλα τα χειρόγραφα των δραματουργικών έργων και διοργάνωναν ερασιτεχνικές θεατρικές παραστάσεις. Τούτο επιτελέστηκε και ως φυσική μετάβαση, καθώς τα Επτάνησα ήταν επίσης ενετοκρατούμενη περιοχή. Κατ' αυτόν τον τρόπο εξασφαλίστηκε η συνέχεια της θεατρικής παραγωγής στην ελληνόφωνη μεσόγειο.

Θέατρο στην αναγέννηση

- Από την εποχή της Αναγέννησης και μετά, το θέατρο έμοιαζε να προσπαθεί να αγγίξει το ρεαλισμό, ή, τουλάχιστον, να δημιουργήσει την ψευδαίσθηση της πραγματικότητας. Για να φτάσει αυτό το στόχο στα τέλη του 19ου αιώνα, ξεκίνησε μια σειρά από θεατρικά ρεύματα. Το Avant-garde είχε τα πρώτα ψήγματα Μοντέρνου Θεάτρου και προσπάθησε να προτείνει εναλλακτικές λύσεις για το ρεαλιστικό δράμα και την παραγωγή. Πλάι πλάι με σύγχρονα κινήματα της τέχνης, το θέατρο έγινε για πολλούς μια μορφή λύτρωσης από πάθη και έντονα συναισθήματα, γιατί όπως και στην αρχαιότητα προσέφερε την κάθαρση.

Βολτέρος

- Η θεατρική παραγωγή του Βολταίρου ανέρχεται μεταξύ πενήντα και εξήντα έργων, ορισμένα εκ των οποίων είναι γνωστά μόνο από αναφορές ή απεικονίσεις. Είναι εκ πρώτης όψεως αξιοπρόσεκτο ότι ο Βολταίρος, του οποίου η κωμική ικανότητα ήταν αναμφισβήτητα πολύ αξιολογότερη από την τραγική, έχει γράψει πολλές τραγωδίες αρκετά αξιόλογες, αλλά μόνο μια μέτρια, δεύτερης κλάσης, κωμωδία, τη Nanine. Οι άλλες προσπάθειές του σε αυτήν την κατεύθυνση είναι είτε μικρής αξίας και σχεδόν ασήμαντες, είτε, όπως στην περίπτωση του κάπως διάσημου Ecossaise, αντλούν όλο το ενδιαφέρον τους όντας προσωπικοί λίβελοι. Οι τραγωδίες του, αφ' ετέρου, είναι εργασίες εξαιρετικής αξίας. Αν και ο Βολταίρος δεν κατείχε ούτε την τέλεια στιχουργία του Ρακίνα, ούτε την ευγενή ποιητικότητα του Κορνήλιου, ξεπέρασε αυτές τις ελλείψεις, κατά τη γνώμη των ειδικών, στην πλοκή του δύσκολου και τεχνητού παιχνιδιού της γαλλικής τραγωδίας Ζαΐρα, μεταξύ εκείνων όπου η αγάπη αναγνωρίζεται ως βασικό κίνητρο, και Μερόπη (Merope), μεταξύ εκείνων όπου αυτό το κίνητρο είναι αποκλεισμένο και υποταγμένο. Ο Βολταίρος ήξερε ότι η κοινή γνώμη της εποχής του απέδιδε τα εύσημά της σε έναν ικανό και επιτυχημένο δραματουργό και ήταν αποφασισμένος να κερδίσει αυτά τα εύσημα. Επομένως έθεσε όλη τη θαυμαστή του ευφυΐα σε αυτό τον στόχο.

Σύγχρονο θέατρο

- Η καθοριστική αλλαγή στην ιστορία του θεάτρου στη σύγχρονη Ελλάδα έλαβε χώρα όταν έγινε η Αθήνα πρωτεύουσα της χώρας, και κυρίως με το πέρασμα στον 20ο αιώνα. Την περίοδο αυτή άρχισαν να ιδρύονται οι πρώτες μεγάλες θεατρικές σκηνές, με το Βασιλικό θέατρο (Εθνικό θέατρο σήμερα) να θέτει τις βάσεις για την αλματώδη ανάπτυξη του θεάτρου στην Ελλάδα με νέα ρεύματα και πρακτικές. Οι θεατρικές σκηνές της Αθήνας άρχισαν να επενδύουν σε ευρωπαϊκά έργα, και ρεπερτόριο που παρουσιαζόταν ήδη εδώ και χρόνια στις μεγάλες Ευρωπαϊκές σκηνές. Η ανάπτυξη του θεάτρου αλλά και η μοντέρνα θεώρηση του έδωσαν την αφορμή για την εμφάνιση σπουδαίων καλλιτεχνών, όπως η Κυβέλη και η Κοτοπούλη, που συγκρότησαν ελεύθερα σχήματα για να παρουσιάσουν έργα του παγκόσμιου θεάτρου, και να προετοιμάσουν το έδαφος και το κοινό για την άνθιση του ελληνικού θεάτρου. Αν και υπήρξε τάση παρουσίασης των διάσημων ελληνικών τραγωδιών και κωμωδιών της αρχαιότητας, έκανε την εμφάνιση του ένα είδος που έμελλε να εξελιχθεί σε ένα από τα πιο χαρακτηριστικά είδη στο ελληνικό θέατρο: το κωμειδύλλιο, που αποτελεί την ελληνική εκδοχή της ρομαντικής κομεντί με έντονα όμως κωμικά στοιχεία.